

ADVOKATUNDERSØGELSE

AF VISSE FORHOLD I KØBENHAVNS ANDELSKASSE UNDER KONTROL

Maj 2019

Advokat Peter Schradieck

Advokat Søren Thyssen Valerius

1 INDLEDNING

1.1 Indledning

1.2 Ved beslutning af 13. september 2018 overtog Finansiell Stabilitet kontrollen med Københavns Andelskasse ("Andelskassen") i medfør af § 15 i den nugældende Lovbekendtgørelse nr. 24 af 4. januar 2019 om restrukturering og afvikling af visse finansielle virksomheder ("RAL"), ved at overtage de beføjelser, der var tillagt Andelskassens andelshavere og bestyrelse. Beslutningen blev truffet i forlængelse af Finanstilsynets afgørelse om, at Andelskassen var forventeligt nødlidende, jf. § 224 a, stk. 1, nr. 1 i Lovbekendtgørelse nr. 1140 af 26. september 2017 om finansiell virksomhed med senere ændringer ("FIL").

1.3 Direktionen og bestyrelsen i Andelskassen blev afsat, og Finansiell Stabilitet udpegede Henrik Bjerre-Nielsen (formand), Marianne Simonsen (næstformand) og Lise Gronø som nye bestyrelsesmedlemmer samt Jens Verner Andersen som ny direktør for Andelskassen.

Bestyrelsen for Andelskassen har bedt os om at foretage en advokatundersøgelse af visse forhold i Andelskassen og fremkomme med en undersøgelsesrapport herom i overensstemmelse med Kommissoriet nedenfor og de efterfølgende drøftelser med Finansiell Stabilitet.

Vi har til brug for Finansiell Stabilitets offentliggørelse udarbejdet denne rapport med resultaterne af vores undersøgelser.

1.4 Kommissorium

Kommissoriet for denne undersøgelsesrapport fremgår af brev af 9. oktober 2018 fra Finansiell Stabilitet til os.

Bestyrelsen for Andelskassen ønsker at få klarlagt, om den tidligere ledelse, revision og nærtstående til Andelskassen har begået erstatningsansvarspådragende handlinger i de seneste 3 år, før Finansiell Stabilitet overtog kontrollen med Andelskassen. Endvidere skal det afdækkes, om der er sket væsentlige begivenheder af betydning for undersøgelsen umiddelbart før den 15. september 2015, ligesom undersøgelsen skal indeholde en kort beskrivelse af de væsentligste årsager til sammenbruddet.

Følgende skal særligt undersøges for den relevante periode:

1. om de i FIL §§ 70 og 71 omhandlede retningslinjer har foreligget,
2. om de pågældende retningslinjer for Andelskassen har været fulgt, herunder især
 - med hensyn til bevilling af større lån m.v.
 - i relation til sager omfattet af FIL § 78
3. om koncerninterne transaktioner og transaktioner med nærtstående har været foretaget på markedsmæssige vilkår,
4. om Andelskassen har handlet i overensstemmelse med lov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask af udbytte og finansiering af terrorisme,
5. om Andelskassens eksterne revisor har udført revision i overensstemmelse med god revisionskik.

Undersøgelsen skal ikke særskilt vurdere, om Andelskassen har været drevet i overensstemmelse med redelig foreningsskik og god praksis, jf. FIL § 43, men advokatundersøgelsen skal gøre opmærksom på forhold, der vurderes at være grove overtrædelser heraf. Ligeledes skal undersøgelsen ikke afdække, om der er begået strafbare handlinger, men vi skal gøre opmærksom på de forhold, der vurderes at være strafbare, uanset hvilken lovgivning der er sket overtrædelse af.

I overensstemmelse med Kommissoriet og de tilpasninger, som er blevet aftalt med Finansiell Stabilitet på møder omkring årsskiftet 2018/2019, er undersøgelsen koncentreret om væsentlige tabsgivende eller forventeligt tabsgivende engagementer eller finansielle aktiviteter i de seneste 3 år, før Finansiell Stabilitet overtog kontrollen med Andelskassen.

2 UNDERSØGELSENS FORLØB, AFGRÆNSNING OG METODE

2.1 Afgrænsning

Som led i vores undersøgelse af visse forhold i Andelskassen har vi gennemgået og vurderet en stor mængde oplysninger om Andelskassens organisering og drift, samt detaljerede dokumenter og oplysninger om en række specifikke udlånsengagementer og øvrige finansielle aktiviteter.

Denne rapport indeholder vores vurdering af forholdene for nogle udvalgte engagementer, samt vores anbefalinger i forhold til anlæggelse af eventuelle ansvarssager mod tidligere ledelsesmedlemmer eller andre. Herudover har vi som led i undersøgelsen gennemgået og vurderet en række øvrige finansielle aktiviteter, som den tidligere ledelse m.fl. i Andelskassen har organiseret og drevet.

Vores anbefalinger forudsætter naturligvis, at Finansiell Stabilitet kan dokumentere, at Andelskassen har lidt et konkret økonomisk tab på de pågældende engagementer/aktiviteter. Da Finansiell Stabilitet besluttede at tage Andelskassen under kontrol, var formålet bl.a. at søge at afvikle Andelskassens aktiviteter med mindst mulige tab, og Finansiell Stabilitet arbejder fortsat herpå, hvorfor det på nuværende tidspunkt ikke i alle henseender er afklaret om, og i givet fald i fald i hvilket omfang, Andelskassen har lidt tab.

2.2 Kilder og indsamling

Finansiell Stabilitet har indsamlet og til os udleveret det materiale, som Finansiell Stabilitet har vurderet var relevant for vores gennemførelse af undersøgelsen, herunder materiale om Andelskassens udlånsengagementer og øvrige finansielle aktiviteter.

Materialet har omfattet e-mailkonti fra en del af - men ikke alle - Andelskassens tidligere bestyrelsesmedlemmer og medlemmer af direktionen. En del af det materiale, som vi har modtaget fra Finansiell Stabilitet, har desuden omfattet aktindsigtsmateriale indhentet af Andelskassen eller Finansiell Stabilitet fra Finanstilsynet.

Vi har fået oplyst, at Finansiell Stabilitet generelt har haft vanskeligt ved at fremfinde alt relevant materiale om formelle retningslinjer, etablerede forretningsgange, konkrete engagementer m.v. hos Andelskassen, hvorfor vi i flere sammenhænge ikke har modtaget et fuldstændigt billede af Andelskassens drift og aktiviteter, håndtering af forskellige sager, behandling af låneengagementer m.v. Vi har dog modtaget alt det materiale, som i forløbet har været efterspurgt, og som Finansiell Stabilitet har haft mulighed for at lokalisere.

Vi har undervejs i undersøgelsens forløb afholdt møder med Finansiell Stabilitet, ligesom vi har været i dialog med enkelte medarbejdere hos både Finansiell Stabilitet og Andelskassen for drøftelse af konkrete engagementer og aktiviteter.

Vi har ikke vurderet det muligt eller formålstjenligt at søge at holde møde med tidligere ledende medarbejdere i Andelskassen, da der har været en meget stor udskiftning i denne personkreds i Undersøgelsesperioden, og da mange af de tidligere ledende medarbejdere vurderes at have haft et (med)ansvar for, at Andelskassen ikke har været drevet i overensstemmelse med redelig forretningskik og god praksis.

Det bemærkes afslutningsvist, at Finansiell Stabilitet har igangsat en inddrivelsesproces for så vidt angår en række engagementer i Andelskassen hos anden advokat. Denne proces - og undersøgelserne i forbindelse hermed - er ikke på nuværende tidspunkt afsluttede, og indgår derfor ikke som baggrundsmateriale for vores advokatundersøgelse.

2.3 Forbehold

Vi bemærker, at vurderinger og konklusioner i denne undersøgelsesrapport bygger på de modtagne oplysninger.

Vi tager forbehold for, at det ikke har været muligt for Finansiell Stabilitet at stille alt relevant materiale vedrørende Andelskassens forhold til rådighed for vores undersøgelse, ligesom vores undersøgelse ikke har involveret resultaterne af de af Finansiell Stabilitet igangsatte og pågående undersøgelser om forholdene hos Andelskassen. Vi gør opmærksom på, at fremkomsten af yderligere materiale og informationer kan påvirke vores konklusioner nedenfor, hvorfor vi tager forbehold herfor.

Endvidere tager vi forbehold for, at Andelskassens tidligere bestyrelse, direktion samt nøglemedarbejdere og Andelskassens revisorer ikke har haft lejlighed til at udtale sig.

2.4 Anvendt terminologi

Vi har anvendt den nedenfor beskrevne terminologi i vores undersøgelsesrapport med tilhørende bilag.

Anvendt terminologi	Betydning
Andelskassen	Københavns Andelskasse (under kontrol), CVR. 82112219
FIL	Lovbekendtgørelse nr. 1140 af 26. september 2017 om finansiell virksomhed med senere ændringer
Hvidvaskloven	Lov nr. 651 af 8. juni 2017 om forbyggende foranstaltninger mod hvidvask og finansiering af terrorisme med senere ændringer. Det bemærkes, at ovenstående lov først trådte i kraft den 26. juni 2017. Indtil da gjaldt lovbekendtgørelse nr. 1022 af 13. august 2013 om forbyggende foranstaltninger mod hvidvask og finansiering af terrorisme med senere ændringer. De ovennævnte love betegnes under ét i undersøgelsesrapporten som Hvidvaskloven
Kommissoriet	Brev af 9. oktober 2018 fra Finansiell Stabilitet om en advokatundersøgelse af Københavns Andelskasse under kontrol
OTC	"Over the Counter" - værdipapirhandel uden for en organiseret markedsplads
PEP-screening	Krav om at vurdere, hvorvidt en kunde er en Politisk Eksponeret Person i henhold til Hvidvasklovens bestemmelser herom
RAL	Lovbekendtgørelse nr. 24 af 4. januar 2019 om restrukturering og afvikling af visse finansielle virksomheder
SØIK	Statsadvokaten for Særlig Økonomisk og International Kriminalitet
Tilsynsdiamanten	Finanstilsynets arbejdsredskab tilsynsdiamanten, der opstiller en række pejlemærker for, hvad tilsynet som udgangspunkt anser for pengeinstitutvirksomhed med forhøjet risiko.
Undersøgelsesperioden	13. september 2015 til 13. september 2018 (og en kortere periode før og efter)

3 RESUMÉ - ANDELSKASSENS HISTORIE

3.1 Andelskassens historie, forretningsmodel og udvikling i årene 2011-2018

Andelskassens primære virksomhed og forretningsmodel har traditionelt været udlån til køb af andelsboliger og anden finansiering til privatkunder, særligt i hovedstadsområdet, hvor Andelskassen har haft sit hovedkontor.

Andelskassens ejerkreds har hovedsagelig bestået af bankkunder der - samtidig med optagelse af lån i banken til køb af en andelslejlighed - blev andelshavere ved køb af et eller flere andelsbeviser og desuden blev fremtidige privatkunder i Andelskassen.

Andelskassen havde op gennem 00-erne og frem til ultimo 2012 2-4 medarbejdere, der i Undersøgesperioden er steget til først 10-19 medarbejdere og siden 20-49 medarbejdere i 2018.

Perioden 2011 - 2013

I perioden 2011 - 2013 oplevede Andelskassen en høj udlånsvækst, hvilket medførte, at Andelskassen i 2012 kom under skærpet tilsyn som følge af Andelskassens lave solvensdækning.

Finanstilsynet foretog i disse år løbende inspektioner af Andelskassen og konstaterede en række kritisable forhold, herunder at Andelskassen overskred Tilsynsdiamantens grænseværdi for udlån.

2014 - solvensproblemer og nye andelshavere

I 2014 blev den daværende direktør suspenderet som følge af, at direktøren, i strid med Andelskassens kreditpolitik og uden bestyrelsens vidende, havde bevilget lån til en række kunder med en samlet engagementssum på et tocifret millionbeløb. Blandt andet som følge af disse bevillinger kom Andelskassen i solvensproblemer og blev af Finanstilsynet påbudt at genoprette sit kapitalgrundlag.

Samtidig erhvervede selskabet Dansk OTC A/S, ejet af Jesper Bak, kvalificerede ejerandele i Andelskassen, hvilket medførte en række ændringer i Andelskassens ledelse, hvor blandt andet Jesper Bak indtrådte i bestyrelsen. På samme tidspunkt tiltrådte Jesper Baks ægtefælle Lisbeth Bak som direktør i Andelskassen.

Endvidere blev der foretaget ændringer i Andelskassens vedtægtsgrundlag, således at det tidligere eksisterende loft over en andelshavers maksimale ejerandel i Andelskassen blev fjernet. Derved forlod man den mere traditionelle andelstankegang.

2015 - 2018 - ændring i ejerkreds og forretningsområder

Andelskassens udvikling i perioden fra 2015 og frem har været præget af gentagne udskiftninger i ledelsen, herunder både i direktionen, repræsentantskabet og bestyrelsen. Finanstilsynet bemærkede i en af sine inspektionsrapporter fra perioden, at Andelskassen havde styringsmæssige mangler, og at de mange udskiftninger i Andelskassens ledelse gjorde det vanskeligt at fastholde central viden hos Andelskassen på alle områder.

I efteråret 2015 fik Andelskassen endnu en ny kapitalejer, Clearhaus Holding A/S, der herefter fik en betydende adgang til beslutningsprocesserne i Andelskassen.

I november 2015 besluttede bestyrelsen at erhverve det nystiftede selskab OTC-listen ApS fra Dansk OTC A/S. Endvidere igangsatte bestyrelsen samarbejde med et selskab, der udbød forbrugslån til privatpersoner, og som havde relation til en af Andelskassens nye ejere. Efter en granskning af aftaleforholdet med dette selskab påbød Finanstilsynet i april 2016 Andelskassen at stoppe for yderligere køb eller belåning af fordringer derfra.

Finanstilsynets vurdering af blandt andet Andelskassens engagement med forbrugslånsselskabet, erhvervelsen af OTC-listen ApS samt nogle identificerede habilitets- og interessekonflikter førte i juni 2016 til, at fire bestyrelsesmedlemmer blev påbudt at fratræde deres stilling i bestyrelsen. Endvidere fratog Finanstilsynet Jesper Bak sin stemmeret, idet Finanstilsynet vurderede, at Jesper Bak modvirkede en fornuftig og forsvarlig drift af Andelskassen.

I maj 2016 offentliggjorde Finanstilsynet sin redegørelse for inspektioner i Andelskassen foretaget i december 2015 og januar 2016, hvor det blev konstateret, at Andelskassen havde "*påbegyndt*

en hurtig omlægning af forretningsmodellen, så den nu i langt højere grad også omfatter forbrugslån, investeringskreditter, handel med unoterede værdipapirer og andre investeringsaktiviteter samt samarbejder med Fintech virksomheder", samt at ledelsen i Andelskassen havde "udvist manglende omhu og udøvet uforsvarlig kreditgivning".

2018 - ny ejerkreds

I foråret 2018 blev der gennemført endnu et skifte i ejerkredsen, hvorefter selskaberne ACEA Capital A/S, hvis ejerkreds havde tilknytning til Jesper Bak, og WN International Group ApS, erhvervede Clearhaus A/S' ejerandele i Andelskassen.

Der blev videre etableret et samarbejde med en væsentlig kunde på udlandsområdet - et samarbejde, der også synes at været båret af sammenfaldende interesser fremfor forretningsmæssige overvejelser.

Konklusion

På baggrund af vores gennemgang af det udleverede materiale er det vores vurdering, at Andelskassen over en periode på få år gik fra at være et mindre pengeinstitut, hvis primære forretningsområde var udlån til køb af andelsboliger, til at udøve virksomhed indenfor en række aktiviteter, som Andelskassen ikke havde de nødvendige kompetencer til eller forudsætninger for at håndtere.

Sideløbende med ændringerne af Andelskassens virksomhed ses der ikke at være tilført Andelskassen det fornødne beredskab, herunder i form af indførelse af nye/opdaterede retningslinjer, supplerings/omlægning af organisation og forretningsgange m.v., således at Andelskassen havde mulighed for at risikostyre de nye forretningsområder. I stedet synes der på baggrund af de foreliggende oplysninger at være en klar mangel på kompetencer på de respektive områder, herunder ved handel med værdipapirer, ydelse af investeringskreditter og finansiering af forbrugslån.

Det er vores vurdering, at denne omlægning af forretningsområdet i Andelskassen overordnet var et resultat af, at ejerkredsen omkring Andelskassen fik lov til at udøve betydelig indflydelse på driften af Andelskassen, herunder ved at sikre, at driften og de foretagne dispositioner generelt ikke havde til formål at tilgodese Andelskassens overordnede interesser, men derimod de økonomiske interesser hos en del af Andelskassens ejerkreds.

Vores konklusioner er helt på linje med Finanstilsynets gentagne iagttagelser samt påtaler og påbud.

3.2 De specifikke årsager til at Andelskassen blev taget under kontrol

I årene op til den 13. september 2018 havde Finanstilsynet løbende påtalt væsentlige mangler ved driften af Andelskassen i forbindelse med Finanstilsynets inspektioner heraf.

Senest i perioden juni-august 2018 var Finanstilsynet på to inspektioner i Andelskassen; en opfølgingsinspektion på Finanstilsynets tidligere inspektioner i 2017, hvor tilsynets iagttagelser havde udøst reaktioner på stort set samtlige af de på inspektionen undersøgte områder, og en funktionsinspektion af hvidvaskområdet i Andelskassen.

Finanstilsynet konstaterede i september 2018, at der fortsat var tale om væsentlige overtrædelser af den finansielle regulering på de undersøgte områder. Desuden påtalte Finanstilsynet igen de omfattende udskiftninger i ejer- og ledelseskredsen i Andelskassen, idet Finanstilsynet tidligere havde påbudt Andelskassen at sikre, at der i bestyrelsen og direktionen var tilstrækkelig viden og kompetencer til drift af et pengeinstitut. På opfølgingsinspektionen vurderede Finanstilsynet, at der hos Andelskassen reelt ikke var viden om den finansielle regulering, herunder reglerne omkring kapital- og likviditetsforhold.

Endelig kunne Finanstilsynet for så vidt angik Andelskassens kapital- og solvensmæssig forhold konstatere, at det ikke var muligt at foretage en opgørelse af Andelskassens kapitalgrundlag, solvensbehov eller likviditet, idet der på tidspunktet for tilsynet ikke var ansatte i Andelskassen, der besad tilstrækkelig viden til at kunne opgøre disse poster.

Finanstilsynet måtte på den baggrund konkludere, at Andelskassen reelt ikke havde viden om, hvorvidt Andelskassen overholdte kapitalkravene i den finansielle lovgivning.

Finanstilsynets hvidvaskinspektion afslørede derudover en række alvorlige mangler på hvidvaskområdet, hvorfor Andelskassen reelt set ikke opfyldte kravene i hvidvasklovgivningen.

De forhold, som Finanstilsynet konstaterede i forbindelse med hvidvaskinspektion, var i høj grad de samme forhold, som Finanstilsynet ved tidligere inspektioner havde konstateret og påbudt Andelskassen at bringe i orden.

På den baggrund traf Finanstilsynet herefter afgørelse om, at Andelskassen var forventeligt nødlidende i henhold til FIL § 224 a, stk. 1, nr. 1. Herefter og med henvisning til Finanstilsynets afgørelse besluttede Finansiell Stabilitet den 13. september 2018 at tage Andelskassen under kontrol.

4 OBSERVATIONER OM ANDELSKASSENS EJERKREDS, LEDELSE OG KUNDERRELATIONER

4.1 Indledende bemærkninger

Som led i vores undersøgelse af forholdene i Andelskassen, har vi gjort en række specifikke observationer om Andelskassens ejerkreds og ledelse, herunder om inhabilitet ved behandling af bevillinger mv. Det er vores vurdering, at disse observationer skal tillægges betydelig vægt, når der skal tages stilling til, hvorvidt Andelskassen kan/skal rejse krav om erstatning for dokumenterede økonomiske tab overfor medlemmer af bestyrelsen og/eller direktionen.

4.2 Om Andelskassens ejerkreds, ledelse og relation til visse kunder

Det er vores generelle indtryk, at der i en række sammenhænge har været tale om en meget aktiv ejerkreds i Andelskassen forstået derved, at en række personer med forskellige former for tilknytning til ejerkredsen tilsyneladende har deltaget i erhvervelse af kunder til Andelskassen, i at foranstalte dialog mellem Andelskasse og dens (potentielle) kunder, samt i konkrete ledelses- og forretningsmæssige dispositioner.

Bestyrelsen og direktionen har gennem Undersøgelsesperioden tilladt, at flere personer med tilknytning til ejerkredsen har haft en bred adgang til Andelskassen og til Andelskassens intern viden, herunder via oplysninger fra bestyrelsesmøder m.v. Andelskassen har i Undersøgelsesperioden gjort omfattende brug af eksterne konsulenter med tilknytning til ejerkreds og/eller kunder, der har forestået egentligt bankarbejde i form af udarbejdelse af kreditindstillinger og -vurderinger m.v.

Det er desuden konstateret en række eksempler på, at personer med tilknytning til ejerkredsen har deltaget på bestyrelsesmøder uden at være medlem af bestyrelsen. Dette har Finanstilsynet påtalt løbende, ligesom tilsynet har påtalt, at der i strid med reglerne i FIL er sket uberettiget deling af fortrolige oplysninger om forretnings- og kundeforhold mellem Andelskassens ledelse og personer med tilknytning til ejerkredsen.

4.3 Vurdering og sammenfatning

Vores undersøgelser har efterladt os med det klare indtryk, at de sammenfaldende - og vanskeligt adskillige - interesser hos ejerkredsen og ledelsen ofte har været sammenfaldende med interesserne hos visse kunder. Dette er selvsagt både problematisk og kritisabelt og i strid med FIL § 78.

Det er vores vurdering, at Andelskassen, når man har bevillet udlån og involveret sig i andre aktiviteter, i flere tilfælde har haft til hensigt - direkte eller indirekte - at tilgodese interesser hos Andelskassens ejerkreds uden samtidig at varetage Andelskassens interesser. Dette understøttes af, at Finanstilsynet løbende og ad flere omgange har konstateret, at de skiftende bestyrelser og direktioner i Andelskassen har tilladt, at visse dele af ejerkredsens egne interesser har haft indflydelse på driften af og de forretningsmæssige dispositioner foretaget af Andelskassen.

Dertil kommer, at bestyrelsen tilsyneladende og i et vist omfang har arbejdet "uformelt" i forhold til bevillingsbeslutninger i strid med FIL § 70 og 71, således at forstå, at den massiv vækst af Andelskassens udlånsaktiviteter kombineret med vækst indenfor nye forretningsområder er sket, uden at bestyrelsen har sikret sig tilstedeværende af tilpassede forretningsgange, yderligere kompetente ressourcer m.v. og herunder i særdeleshed til imødekommelse af risikoen for, at Andelskassen blev misbrugt til hvidvask og finansiering af terrorisme. Dette er sket på trods af Finanstilsynets løbende påbud og påtaler.

Efter retspraksis er ovennævnte ikke i sig selv nok til, at der kan statueres ansvar - men det er kvalificerende omstændigheder, der tillægges stor betydning.

5 GENERELT OM BEHANDLING AF KREDITSAGER I ANDELSKASSEN

5.1 Indledende om kreditorganisation

Vores gennemgang af det præsenterede materiale dokumenterer, at også arbejdet med kreditvurderinger og bevillingsansøgninger i Andelskassen i Undersøgelsesperioden har været præget af, at Andelskassen ikke på kreditområdet havde hverken den nødvendige organisation eller de tilstrækkelige faglige kompetencer til at forvalte kreditarbejdet på en forsvarlig og tilfredsstillende måde.

Undersøgelsesperioden har været præget af stor udskiftning også på medarbejderniveau, hvilket har været medvirkende til, at medarbejderstaben og herunder kreditorganisationen tilsyneladende har savnet relevant erfaring og viden om banken. Det har også betydet, at den skriftlige dokumentation for kreditbehandlingen - og den efterfølgende etablering af sikkerheder - i mange tilfælde har været mangelfuld.

5.2 Om Andelskassens retningslinjer efter FIL §§ 70 og 71 og overholdelse heraf

Andelskassen har i et vist omfang udarbejdet de i FIL §§ 70 og 71 omhandlede politikker, forretningsgange og procedurer.

Imidlertid fremstår dokumentationen åbenbart mangelfuld, idet mange af dokumenterne foreligger i udkast, uden datering, uden underskrifter m.v. Andelskassens dokumentation har også været mangelfuld på en række øvrige områder, herunder bl.a. angående bestyrelsens instruks til direktionen (§ 70-instruksen) samt på hvidvask- og kreditområdet.

5.3 Om Andelskassens arbejdsgange for ledelsens bevillingsarbejde

Andelskassens arbejdsgange i forhold til beslutninger om bevilling af lån og kreditter m.v. har navnlig bestået i, at medarbejdere i Andelskassen har udarbejdet bevillingsansøgninger med mere eller mindre detaljerede beskrivelser af kundens økonomiske forhold, låneformål, sikkerhedsstruktur for engagementet m.v., som ledelsen (direktionen eller bestyrelsen) har truffet sin beslutning på baggrund af.

Bevillingsansøgningerne er tilsyneladende udarbejdet på baggrund af materiale og møder med kunder. Det fremgår ikke, om og i hvilket omfang de enkelte medlemmerne af bestyrelsen har fået adgang til det materiale, der lå til grund for oplysningerne i bevillingsansøgningerne. Der er endvidere eksempler på, at det udtrykkeligt af bevillingsansøgningen er fremgået, at der konkret har manglet oplysninger eller dokumentation for visse forhold angående den pågældende kunde.

Det modtagne materiale dokumenterer, at referaterne fra bestyrelsens møder i et vist omfang er blevet tilvejebragt ved, at enkelte mødedeltagere efterfølgende har udbygget et referat med oplysninger, der ikke var blevet præsenteret på selve mødet, men som herefter fremgik af det endelige og godkendte referat fra mødet.

Endelig er det et gennemgående træk, at der ikke i tilstrækkelig grad er fulgt op på bevillingerne, herunder om de er blevet brugt til de forudsatte formål eller uretmæssigt er blevet overskredet, og om de forudsatte sikkerheder er blevet etableret.

6 VURDERING AF POTENTIELT ANSVAR FOR ANDELSKASSENS LEDELSE

På baggrund af den foreliggende retspraksis kan det konstateres at der ikke gælder en skærpet ansvarsnorm for ledelsesmedlemmer i en bank; at ledelsens overtrædelse af FIL ikke i sig selv - eller alene - medfører erstatningsansvar; at der fra sag til sag skal foretages en konkret vurdering; at dokumentation for varetagelse af "andre interesser" end bankens tillægges væsentlig betydning, og at Finanstilsynets påtaler og vurdering af engagementer også tillægges betydning i forhold til ansvarsbedømmelsen.

Det er vores klare opfattelse, at Andelskassen i Undersøgelsesperioden bevidst, vedvarende og alvorligt har overtrådt den finansielle regulering på en lang række områder, og at Andelskassen - på trods af skærpet tilsyn og gentagne påbud - i perioden hverken har ændret sin praksis eller har formået at rette op på de særdeles kritisable forhold. Det er også vores opfattelse, at disse forhold var erkendt af Andelskassen selv i den sidste fase op til, at Andelskassen blev taget under kontrol den 13. september 2018, herunder ikke mindst eksemplificeret ved den sidst siddende bestyrelses politianmeldelse af den forrige ledelse den 26. august 2018.

Herefter mener vi på ovennævnte baggrund at kunne konkludere, at Andelskassen grundlæggende har været drevet på ansvarspådragende vis og dermed (åbenbart) i strid med redelig forretnings-skik og god praksis, herunder ikke mindst fordi en lang række af de foretagne dispositioner reelt set har været foretaget for at tilgodese andre hensyn end hensynet til Andelskassen og dermed ikke ud fra det forudsatte relevante forretningsmæssige skøn.

Det er også vores vurdering, at dette gælder i forhold til vurderingen af enkelte engagementer isoleret set, og at Andelskassen vil kunne gøre et erstatningsansvar gældende overfor den personkreds, der har medvirket til at bevillige konkrete udlån eller har truffet andre forretningsmæssige dispositioner. Dette forudsætter naturligvis, at der er årsagsforbindelse og at dispositionen har medført et tab for Andelskassen/Finansiel Stabilitet, hvad vi vurderer er tilfældet i flere sager, jf. nedenfor.

7 KONKRET OM ANDELSKASSENS BEHANDLING AF KREDITSAGER OG ENKELTE FORRETNINGSOMRÅDER

7.1 Indledende bemærkninger

Vores advokatundersøgelse er koncentreret om væsentlige forhold, der har givet anledning til tab eller risiko for tab, men da det ser ud til, at Finansiel Stabilitet i vidt omfang vil lykkes med at lukke engagementer og afslutte finansielle aktiviteter uden tab, er det i antal en begrænset mængde engagementer og aktiviteter, der har påkaldt sig opmærksomhed og er blevet undersøgt fuldt ud.

7.2 Om de gennemgåede engagementer / aktiviteter

Det er vores vurdering, at der er grundlag for at anbefale, at Andelskassen gør et erstatningskrav gældende overfor de personer i Andelskassens tidligere ledelse, der har bevilget og behandlet flere af de gennemgåede og udvalgte engagementer.

Vores gennemgang af visse kontoudtog knyttet til et enkelt af de omhandlede engagementer giver desuden anledning til overvejelser om, hvorvidt Andelskassen har overholdt den underretningsforpligtelse, som følger af Hvidvasklovens § 26. Herefter skal en virksomhed underrette SØIK, hvis virksomheden er vidende om, har mistanke om eller rimelig grund til at formode, at en transaktion, midler eller en aktivitet har eller har haft tilknytning til hvidvask eller finansiering af terrorisme. Ifølge Hvidvasklovens § 3, stk. 1 omfatter hvidvask i Hvidvasklovens forstand blandt andet "...*uberegtiget at modtage eller skaffe sig eller andre del i økonomisk udbytte eller midler, der er opnået ved en strafbar lovovertrædelse...*". Det fremgår desuden af forarbejderne til Hvidvasklovens § 3, at "*definitionen af hvidvask også omfatter midler, der er opnået ved skatteunddragelse*". (vores understregning).

Vi anbefaler, at Finansiell Stabilitet foretager en nærmere vurdering heraf med henblik på eventuel underretning til SØIK.

7.3 Konkret om Andelskassens erhvervelse af "OTC-listen"

På baggrund af vores gennemgang af materialet vedrørende OTC-listen er det vores vurdering, at værdiansættelsen ved købet af OTC-listen ApS har været for høj og reelt udokumenteret, idet beslutningsgrundlaget var mangelfuldt og alene indeholdt meget begrænsede informationer omkring selskabets virksomhed, regulatoriske forhold, kundegrundlag m.v. Det har samtidig været væsentlige habilitets- og interessekonflikter i forbindelse med beslutningen om at erhverve selskabet. Endvidere er det kritisabelt, at der ikke blev indhentet en uvildig værdiansættelsesrapport om selskabet værdi til supplerer af den kortfattede præsentation, udarbejdet af sælger.

Ovenstående resulterede i, at bestyrelsen på et uforsvarligt grundlag traf beslutning om købet af OTC-listen ApS.

På baggrund af det efterfølgende forløb omkring selskabet, herunder politianmeldelsen som følge af manglende værdipapirhandeltilladelse, den forkerte indregning af goodwill, hvilket medførte regnskabsmæssige nedskrivninger for Andelskassen, den relativt lave aktivitet og senere opløsning af selskabet samt forholdende omkring det potentielle videresalg af aktiviteten, er det vores vurdering og anbefaling, at der er grundlag for at gøre et erstatningskrav gældende mod de medlemmer af bestyrelsen, der deltog i beslutningen om at erhverve OTC-listen ApS fra Dansk OTC A/S.

8 KONKRET OM HVIDVASKOMRÅDET

8.1 Særligt om omfanget af vores undersøgelser på hvidvaskområdet

Vi har ikke foretaget egne stikprøver af Andelskassens hvidvaskdokumentation for kunder, da vi ikke har fundet dette nødvendigt for at kunne foretage vores vurdering af hvidvaskområdet. Vi har tillagt det betydning, at Finanstilsynet har foretaget en grundig gennemgang af Andelskassens hvidvaskdokumentation for 17 kunder samt at både KMPG og Andelskassen også selv har udført en række stikprøveundersøgelser, som alle tegnede det samme billede.

Hertil kommer, at en lang række af overtrædelserne af Hvidvaskloven både direkte eller indirekte er anerkendt af Andelskassen.

8.2 Vurdering og sammenfattende beskrivelse

Det er vores vurdering, at Andelskassen har overtrådt Hvidvasklovens regler på en lang række centrale punkter, og at der er en væsentlig risiko for, at Andelskassen kan have været brugt til hvidvaskning i Undersøgelsesperioden.

Andelskassen har blandt andet overtrådt Hvidvasklovens regler ved i Undersøgelsesperioden:

- ikke at have haft de nødvendige ressourcer og kompetencer til at sikre overholdelse af Hvidvasklovens krav,

- ikke at have indhentet og kontrolleret nødvendige oplysninger om Andelskassens kunder i påkrævet omfang, herunder særligt ved ikke have haft tilstrækkeligt kendskab til sine udenlandske kunders faktiske aktiviteter,
- ikke foretaget en korrekt risikokategorisering af Andelskassens kunder og i den forbindelse særligt kategoriseret kunder med en for lav risiko-score,
- ikke at have foretaget transaktionsovervågning i tilstrækkeligt omfang,
- ikke at have undersøgt et større antal generede alarmer og/eller at have gennemgået alarmerne væsentligst langsommere end påkrævet,
- ikke at have foretaget påkrævet dokumentation for gennemførte kontroller,
- ikke i tilstrækkeligt omfang at have foretaget PEP-screening eller screening mod sanktionslister,
- ikke at have haft tilstrækkelige politikker, forretningsgange og procedurer i henhold til Hvidvasklovens krav, og
- ikke at have foretaget underretning til SØIK i forbindelse med mistænkelige transaktioner.

Andelskassens manglende overholdelse af Hvidvasklovens regler har ført til, at Finanstilsynet ved brev af 5. juli 2018 (offentliggjort den 23. august 2018) har anmodet SØIK om, at der indledes en politimæssig efterforskning af Andelskassens overtrædelse af Hvidvaskloven.

Det er overordnet vores indtryk, at Andelskassens manglende overholdelse af Hvidvaskloven har fundet sted i hele Undersøgelsesperioden.

8.3 **Vurdering af risiko for straf af SØIK**

Det er vores vurdering, at der er meget høj grad af sandsynlighed for, at SØIK vil finde grundlag for at idømme Andelskassen en væsentlig bøde for sine mange brud på Hvidvaskloven, ikke mindst fordi Andelskassen på en række områder reelt har erkendt sig skyldig i en lang række af forseelserne, udtrykt særligt ved Andelskassens politianmeldelse af den tidligere ledelse for overtrædelse af Hvidvaskloven.

Hvis en sådan bøde måtte medføre et tab for Andelskassen er det vores vurdering, at dette tab kan videreføres overfor den tidligere ledelse i Andelskassen.

9 **HAR ANDELSKASSENS EKSTERNE REVISOR UDFØRT REVISION I OVERENSSTEMMELSE MED GOD REVISIONSSKIK?**

Det er overordnet vores vurdering, at Andelskassens eksterne revisor har udført revisionen i overensstemmelse med lovgivningen og de i medfør af FIL § 199, stk. 12, fastsatte bestemmelser, således at forstå, at der ikke vil være en overvejende grad af sandsynlighed for, at der kan gennemføres en sag med krav om erstatning mod Andelskassens eksterne revisorer.

I modsætning til det ansvar, der kan gøres gældende over for direktionen og bestyrelsen, er revisionens potentielle ansvar ikke et ansvar for bankens drift. For at en revisor kan ifalde ansvar kræver det således, at der kan påvises konkrete fejl, der er væsentlige for bankens engagementer, og at fejlen har ført til et adækvat og påregneligt tab.

Det er vores vurdering, at den eksterne revisor har begået fejl i forbindelse med revisionen af årsrapporten for 2016. Vi vurderer endvidere, at revisionen har begået fejl i forbindelse med revisionen af årsrapporten for 2017 derved, at revisor ikke har sikret, at ledelsesberetningen på korrekt vis reflekterede de forhold, som den eksterne revisor selv (og senere Finanstilsynet) havde påpeget.

Vi vurderer på den anden side dog ikke, at disse fejl er så væsentlige, at det kan føre til et selvstændigt ansvar for revisor, og vi vurderer heller ikke, at eventuelle væsentlige fejl har ført til et

konkret, adækvat og påviseligt tab for Andelskassen, der kan dokumenteres på nuværende tidspunkt.

Det er endelig vores vurdering, at revisor har pådraget sig et selvstændigt ansvar for overtrædelse af Hvidvaskloven i forhold til rapportering, jf. også Erhvervsstyrelsens anmeldelse af 12. april 2019.

København, den 7. maj 2019

Peter Schradieck

Advokat, partner

Søren Thyssen Valerius

Advokat, partner